

SYLABUS

DOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2022-2024
ROK AKAD. 2022/2023 I NAST.

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Metodyka nauczania literatury i języka polskiego
Kod przedmiotu*	XA1
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa/ Zakład Badań nad Literaturą i Edukacją Polonistyczną
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	Studia drugiego stopnia
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	Rok I, II, semestr 1, 2, 3
Rodzaj przedmiotu	Obowiązkowy/ specjalność nauczycielska
Język wykładowy	polski
Koordynator	Dr hab. Elżbieta Mazur, prof. UR
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Dr hab. Elżbieta Mazur, prof. UR, dr Danuta Hejda, dr hab. Dorota Karkut, prof. UR, dr Elżbieta Kozłowska, dr hab. Agata Kucharska-Babula, prof. UR, dr hab. Tadeusz Półchłopek, prof. UR

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
1		15							1
2		15							1
3	15	15							2

1.2. Sposób realizacji zajęć

- ✓ zajęcia w formie tradycyjnej
- ✓ zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku)

ćwiczenia: zaliczenie z oceną, wykład: zaliczenie bez oceny; egzamin

2. WYMAGANIA WSTĘPNE

Ukończenie studiów pierwszego stopnia na kierunku filologia polska o specjalności nauczycielskiej

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C ₁	Zapoznanie studentów z problematyką metodyki nauczania literatury i języka polskiego w szkole ponadpodstawowej oraz przygotowanie studentów do badań naukowych z zakresu odbioru dzieła literackiego i aksjologii edukacyjnej.
C ₂	Kształcenie umiejętności organizowania warsztatu pracy nauczyciela polonisty.
C ₃	Kształtowanie postawy zainteresowania pracą nauczyciela i wzbudzanie poczucia odpowiedzialności za jej poziom.

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
	W zakresie wiedzy absolwent zna i rozumie:	
EK_01	Miejsce języka polskiego, podstawę programową, cele kształcenia i treści nauczania przedmiotu na etapie szkoły ponadpodstawowej, strukturę wiedzy w zakresie nauczania języka polskiego oraz kompetencje kluczowe i ich kształtowanie.	NW14, K_Wo6
EK_02	Integrację wewnątrz- i międzyprzedmiotową; zagadnienia związane z programem nauczania - tworzenie i modyfikację, analizę, ocenę, dobór i zatwierdzanie oraz zasady projektowania procesu kształcenia oraz rozkładu materiału;	NW15
EK_03	Kompetencje merytoryczne, dydaktyczne i wychowawcze nauczyciela, w tym potrzebę zawodowego rozwoju, także z wykorzystaniem technologii informacyjno-komunikacyjnej, oraz dostosowywania sposobu komunikowania się do poziomu rozwoju uczniów i stymulowania aktywności poznawczej uczniów, w tym kreowania sytuacji dydaktycznych; znaczenie autorytetu nauczyciela oraz zasady interakcji ucznia i nauczyciela w toku lekcji;	NW15, K_Wo6
EK_04	Konwencjonalne i niekonwencjonalne metody nauczania, w tym metody aktywizujące i metodę projektów, proces	NW15

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

	uczenia się przez działanie, odkrywanie lub dociekanie naukowe oraz pracę badawczą ucznia, a także zasady doboru metod nauczania typowych dla języka polskiego;	
EK_05	Metodykę realizacji poszczególnych treści kształcenia w obrębie języka polskiego – rozwiązania merytoryczne i metodyczne, dobre praktyki, dostosowanie oddziaływań do potrzeb i możliwości uczniów lub grup uczniowskich o różnym potencjale i stylu uczenia się, typowe błędy uczniowskie, ich rolę i sposoby wykorzystania w procesie dydaktycznym;	NW14, K_Wo6
EK_06	Metody nauczania języka polskiego, a także znaczenie kształtowania postawy odpowiedzialnego i krytycznego wykorzystywania mediów cyfrowych oraz poszanowania praw własności intelektualnej;	NW15
EK_07	Rolę diagnozy, kontroli i oceniania w pracy dydaktycznej; ocenianie i jego rodzaje: ocenianie bieżące, semestralne i roczne, ocenianie wewnętrzne i zewnętrzne; funkcje oceny;	NW15
EK_08	egzaminami kończące etap edukacyjny i sposoby konstruowania testów, sprawdzianów oraz innych narzędzi przydatnych w procesie oceniania uczniów w ramach nauczanego przedmiotu;	NW15
EK_09	Warsztat pracy nauczyciela; właściwe wykorzystanie czasu lekcji przez ucznia i nauczyciela; zagadnienia związane ze sprawdzaniem i ocenianiem jakości kształcenia oraz jej ewaluacją, a także z koniecznością analizy i oceny własnej pracy dydaktyczno- wychowawczej;	NW15
	W zakresie umiejętności absolwent potrafi:	
EK_10	Identyfikować typowe zadania szkolne z celami kształcenia, w szczególności z wymaganiami ogólnymi podstawy programowej, oraz z kompetencjami kluczowymi;	NU4
EK_11	Przeanalizować rozkład materiału;	NU4
EK_12	Identyfikować powiązania treści nauczania języka polskiego z innymi treściami nauczania;	Nu04, K_U05
EK_13	Kreować sytuacje dydaktyczne służące aktywności i rozwojowi zainteresowań uczniów oraz popularyzacji wiedzy;	NU4, K_U05
EK_14	Dobierać metody pracy klasy oraz środki dydaktyczne, w tym z zakresu technologii informacyjno-komunikacyjnej, aktywizujące uczniów i uwzględniające ich zróżnicowane potrzeby edukacyjne;	NU15
EK_15	Merytorycznie, profesjonalnie i rzetelnie oceniać pracę uczniów wykonywaną w klasie i w domu;	NU10
EK_16	Rozpoznać typowe dla nauczanego przedmiotu lub prowadzonych zajęć błędy uczniowskie i wykorzystać je w procesie dydaktycznym;	NU10
	W zakresie kompetencji społecznych absolwent jest gotów do:	
EK_17	Adaptowania metod pracy do indywidualnych potrzeb i różnych stylów uczenia się uczniów;	NK7

EK_18	Budowania systemu wartości i rozwijania postaw etycznych uczniów oraz kształtowania ich kompetencji komunikacyjnych i nawyków kulturalnych;	NK7, K_Ko3
EK_19	kształtowania nawyku systematycznego uczenia się i korzystania z różnych źródeł wiedzy, w tym z Internetu;	NK7, K_Ko3

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Warsztat pracy nauczyciela języka polskiego w szkole średniej.
Praca z lekturą na lekcjach języka polskiego w szkole ponadpodstawowej.
Badania nad odbiorem liryki. Charakterystyka, wnioski dydaktyczne.
Literackie, kulturowe i językowe sposoby wyzwalania reakcji empatycznych.
Idea humanistyki zintegrowanej.
Typy integracji literatury z innymi dziedzinami sztuki.
Aksjologia edukacyjna.

B. Problematyka ćwiczeń warsztatowych

Treści merytoryczne
Cele kształcenia polonistycznego w szkole ponadpodstawowej w świetle obowiązującej podstawy programowej.
Historia literatury w szkole średniej.
Kanon lektur w szkole ponadpodstawowej.
Metoda eksplikacji literackiej.
Interpretacja literacka w procesie dydaktycznym.
Analiza i interpretacja porównawcza.
Konteksty dzieła literackiego.
Kształcenie językowe w szkole ponadpodstawowej.
Językowy obraz wartości w wypowiedziach uczniów szkół średnich.
Kształcenie kompetencji tekstotwórczych uczniów w zakresie wybranych gatunków wypowiedzi (szkic interpretacyjny, esej).
Praca z tekstem kultury na lekcjach języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (na przykładzie analizy obrazu, plakatu, filmu).
Egzamin maturalny z języka polskiego – część pisemna i ustna.
Przedmiotowy system oceniania.
Poprawa prac pisemnych z języka polskiego. Klasyfikacja błędów, kryteria oceniania – szkoła ponadpodstawowa.
Projektowanie scenariuszy cyklu lekcji do pracy z lekturą w szkole ponadpodstawowej.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy, wykład z prezentacją multimedialną;

Ćwiczenia warsztatowe: analiza tekstów z dyskusją, metoda zajęć praktycznych, praca w grupach

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się (np.: kolokwium, egzamin ustny, egzamin pisemny, projekt, sprawozdanie, obserwacja w trakcie zajęć)	Forma zajęć dydaktycznych (w, ćw, ...)
EK_01	Aktywność studenta podczas zajęć, wykonanie pracy zaliczeniowej	Ćw.
EK_02	Egzamin ustny	W., Ćw.
EK_03	Opracowanie scenariusza cyklu zajęć	Ćw.
EK_04	Aktywność studenta podczas zajęć	Ćw.
EK_05	Aktywność studenta podczas zajęć, kolokwium pisemne	Ćw.
EK_06	Opracowanie scenariusza cyklu zajęć	Ćw.
EK_07	Aktywność studenta podczas zajęć, egzamin ustny	Ćw.
EK_08	Aktywność studenta podczas zajęć, egzamin ustny	Ćw.
EK_09	Aktywność studenta podczas zajęć, egzamin ustny	W., Ćw.
EK_10	Wykonanie pracy zaliczeniowej	Ćw.
EK_11	Aktywność studenta podczas zajęć, wykonanie pracy zaliczeniowej	Ćw.
EK_12	Kolokwium, egzamin ustny	W, Ćw.
EK_13	Wykonanie pracy zaliczeniowej	Ćw.
EK_14	Opracowanie scenariusza cyklu zajęć, egzamin ustny	Ćw.
EK_15	Aktywność studenta podczas zajęć	Ćw.
EK_16	Aktywność studenta podczas zajęć	Ćw.
EK_17	Aktywność studenta podczas zajęć, kolokwium, egzamin ustny	W., Ćw.
EK_18	Aktywność studenta podczas zajęć, kolokwium, egzamin ustny	W., Ćw.
EK_19	Aktywność studenta podczas zajęć, kolokwium,	W., Ćw.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Napisanie pracy (autorska propozycja kanonu lektur – semestr pierwszy; esej – semestr trzeci), zaliczenie kolokwium – semestr drugi, przygotowanie scenariuszy cyklu zajęć, zdanie egzaminu ustnego

Zagadnienia egzaminacyjne:

1. Kompetencje nauczyciela polonisty.
2. Podstawa programowa z języka polskiego dla szkół ponadpodstawowych.
3. Podręczniki, programy i książki przedmiotowo-metodyczne dla nauczycieli. Charakterystyka porównawcza dwóch serii wydawniczych (język polski w szkołach ponadpodstawowych).
4. Organizacja pracy nauczyciela polonisty (scenariusz lekcji, projektowanie cyklu lekcji).
5. Metoda eksplikacji.
6. Istota egzaminu maturalnego z języka polskiego. Część pisemna (poziom podstawowy i rozszerzony).
7. Egzamin maturalny z języka polskiego. Część ustna.
8. Historia literatury w szkole średniej.
9. Lektury licealisty. Kanon – badania – wnioski.
10. Badania nad odbiorem liryki. Problematyka barier percepcyjnych. Wnioski dydaktyczne.
11. Literackie, kulturowe i językowe sposoby wyzwalania reakcji empatycznych.
12. Lekcje poezji w świetle metodologii teoretycznoliterackiej.
13. Kierunki interpretacji tekstu poetyckiego w liceum.
14. Analiza i interpretacja w procesie dydaktycznym.
15. Analiza i interpretacja porównawcza.
16. Kształcenie językowe w szkole ponadpodstawowej.
17. Kształtowanie kompetencji tekstotwórczych uczniów szkół średnich (szkic interpretacyjny, esej).
18. Koncepcja nauczania integrującego.
19. Integracja w kształceniu polonistycznym w szkole ponadpodstawowej.
20. Językowy obraz świata wartości w opinii licealistów.
21. Idea humanistyki zintegrowanej.
22. Praca z tekstem kultury na lekcjach języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (na przykładzie analizy obrazu, plakatu, filmu)
23. Typy integracji literatury innymi dziedzinami sztuki.
24. Aksjologia edukacyjna.
25. Przedmiotowy system oceniania (ocenianie analityczne i holistyczne, klasyfikacja błędów, poprawa prac pisemnych).
26. Praca domowa, samokształcenie, indywidualizacja.

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzinna zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe wynikające z harmonogramu studiów	60
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	3
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta:	Przygotowanie do zajęć: 5 godzin Napisanie pracy zaliczeniowej: 3 godziny

przygotowanie do: zajęć, kolokwium, egzaminu; napisanie: eseju, pracy semestralnej; przygotowanie scenariuszy cyklu zajęć	Przygotowanie do kolokwium: 5 godzin Napisanie eseju: 2 godziny Przygotowanie scenariuszy cyklu zajęć: 2 godziny Przygotowanie do egzaminu: 20 godzin
SUMA GODZIN	100
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	4

* Należy uwzględnić, że 1 pkt ECTS odpowiada 25-30 godzin całkowitego nakładu pracy studenta.

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	120
zasady i formy odbywania praktyk	Praktyka śródroczna z języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (30 godzin – semestr 1, 30 godzin – semestr 3), Praktyka ciągła z języka polskiego w szkole ponadpodstawowej (30 godzin – praktyka odbywa się we wrześniu, po pierwszym roku studiów)

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Z listy wybierane są pozycje bibliograficzne (w porozumieniu z prowadzącym przedmiot na zajęciach organizacyjnych)

Bohaterowie (nie tylko) szkolnych lektur, pod red. A. Jakubowskiej-Ożóg i D. Hejdy, Rzeszów 2016.

Bortnowski S., *Jak zmienić polonistykę szkolną?* Warszawa 2009.

Bortnowski S., *Zdziwienia polonistyczne, czyli o sztuce na lekcjach polskiego*, Warszawa 2003.

J. Kowalikowa, *Tworzenie tekstów o różnej formie gatunkowej*, [w:] *Edukacja polonistyczna, t. 1: Materiały z zakresu dydaktyki literatury i języka polskiego dla studentów oraz nauczycieli*, pod red. D. Hejdy, E. Mazur, Rzeszów 2011.

A. Janus-Sitarz, E. Nowak, *Prac domowa ucznia a indywidualizacja nauczania*, [w:] *Doskonalenie warsztatu nauczyciela polonisty*, red. A. Janus - Sitarz, Kraków 2005.

Kopeć U., *Językowy obraz wartości w wypowiedziach licealistów (przyjaźń – miłość – nienawiść)*, Rzeszów 2008.

Kowalikowa J., *Narodziny nauczyciela polonisty. Szkice edukacyjne*,

Kraków 2006.

Kowalikowa J., *Nic bez języka. Vademecum dla licealisty, maturzysty, polonisty*, Kraków 2001.

Kształcenie literacko-kulturowe w dobie kultury masowej polisensorycznej, pod red. D. Karkut i T. Półchłopka, Rzeszów 2010, s. 100-115.

Kurczab H., *Pogranicza sztuk i konteksty literatury pięknej*, Rzeszów 2001.

Lekcje poezji w szkole średniej. Propozycje analiz i interpretacji wybranych utworów, cz. I, pod red. A. Krawczyk, Kielce 1992.

Lekcje poezji w szkole średniej. Propozycje analizy i interpretacji porównawczej wybranych utworów poetyckich, cz. II, pod red. S. Żaka, Kielce 1993.

Literatura współczesna w edukacji polonistycznej, t. I, *Analizy i (re)interpretacje*, pod red. E. Mazur, Rzeszów 2017.

Mazur E., *Lektury licealistów. Kanon – badania – wnioski*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Rzeszowskiego”, Seria Filologiczna, Dydaktyka 7, pod red. A. Jakubowskiej-Ożóg, Z. Sibigi, Rzeszów 2012.

Mazur E., *Poezja po 1989 roku i jej konteksty w edukacji polonistycznej*, „Annales Universitatis Mariae Curie-Sklodowska. Sectio N Educatio Nova”, 2021, nr 6, s. 303-316.

Mikoś E., *Lekcje empatii. Czytanie poezji dwudziestowiecznej w liceum. Literatura – psychologia – dydaktyka*, Kraków 2009.

Praktyczna stylistyka nie tylko dla polonistów, pod red. E. Bańkowskiej i A. Mikołajczuk, Warszawa 2003.

Problemy integracji i zagadnienia aksjologiczne edukacji polonistycznej, pod red. E. Mazur, D. Hejdy, Rzeszów 2012 (tu: Rozdział VI: *W przestrzeni wartości*)

W. Wantuch, *Projektowanie cyklu lekcji*, [w:] *Innowacje i metody, Tom I, W kręgu teorii i praktyki. Podręcznik akademicki dydaktyki kształcenia polonistycznego*, pod red. M. Kwiatkowskiej-Ratajczak, Poznań 2011.

Literatura uzupełniająca:

Literatura uzupełniająca dla studentów szczególnie zainteresowanych problematyką zajęć

Bortnowski S., *Przewodnik po sztuce uczenia literatury*, Warszawa 2005.

Edukacja polonistyczna jako zobowiązanie. Powszechność i elitarność

polonistyki, t. I, red. naukowa E. Jaskółowa, D. Krzyżyk, B. Niesporek-Szamburska, M. Wójcik-Dudek przy współpracy D. Jagodzińskiej i A. Zok-Smoły, Katowice 2016 (wybrane artykuły).

Kształcenie nauczycieli – wyzwanie i zaangażowanie, pod red. W. Bobińskiego, J. Sujeckiej-Zajęc, Kraków 2019.

Literatura współczesna w edukacji polonistycznej, t. II, *Interpretacje – wartości – konteksty*, pod red. U. Kopeć, Rzeszów 2017.

Lekcje czytania. Eksplikacje literackie, pod red. W. Dynaka i A. W. Labudy, cz. 1, Warszawa 1991, cz. 2, Wrocław 1999.

Pilch A., *O literaturze, sztuce i dydaktyce. Dialogi dawne i nowe*, Kraków 2018.

Przestrzeń i czas w lekturze – lektura przestrzeni i czasu, pod red. D. Hejdy i A. Jakubowskiej-Ożóg, Seria wydawnicza *W stronę edukacji*, t. 1, Rzeszów 2019.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej